

עת לדרוש

פרשת בשלח | י"ד בשבט ה'תש"ע | גליון מס' 35

"ותען להם מרים"

על האלמנת קולן של נשים והעלמתן מהמרחב הציבורי/ רחל קרן

גדולה, ואינם מדירים אף אחד ואף אחת מלעמוד לפניו. המרחב הציבורי הזה שייך לכולם ולכולן. אין בו חשש של הרהור ואין חשש של עבירה, כי יש אמון גדול ואמונה גדולה.

האלמנת קולן של נשים היא נושא מרכזי בהווייתנו הדתית היום. אין משפט משומש יותר מ"קול באשה ערווה". מעטים הרבנים המעזים ללכת בדרכו של החיד"א, ולטעון בקול שבמקום שיש שכינה אין הרהור. במקום שמתכנסים לשם ה', לשם שמחה, לשם הודיה לו, קולן של נשים יישמע עם קולם של גברים והקול יהיה ראוי ואהוב ומקובל (ראו מאמרו של הרב ביגמן באתר קולך). שומרי החומות ההלכתיות מסבירים שרצונן של נשים להשמיע את קולן אינו רצון אמיתי שיש להאזין לו, אלא רק ביטוי ל"אידיאולוגיה" שלהן ובשל כך מצוקת האילמות הנגזרת עליהן (לעתים באלמות), אינה ראויה להתייחסות.

במאמריו החשובים של הרב שאמע בנושא זה (באתר קולך) הוא שואל: מה ראו המקפידים להקל בהוראת צעירות על ידי גברים ולהחמיר בשמיעת קולן של נשים, שהוא דבר בלתי נסבל מבחינה לוגית? ומסביר: 'דומני, שאכן יש לומר על דרך ההכללה, שבאמת לא צניעות כן, אלא שימוש בהלכה כסממן דתי'. כלומר, במקום שבלתי אפשרי להקפיד, כגון בהתרחקות מהנשים, הדורש למשל ויתור על מקומות הוראה, אין נזהרים. 'אולם איסור שמיעת קול הוא הקפדה קלה מאוד... והשקעה זעירה מאוד, שתשזאקה להפגנת הדתיות החוצה עצומה במאוד מאוד... תופעה זו, ראויה לביקורת נוקבת, ותורת הנביאים רוויה בה.'

אם בעבר הודרו הנשים רק מלשיר, היום הן מודרות גם מהאפשרות לנסוע כרצונן בתחבורה הציבורית, ומלבחור את צד הרחוב בו תלכנה ועוד. פניה של ירושלים, וגם פני מקומות אחרים, הושחרו, כי מלבינים בהם את פניהן של נשים ברבים!

בימים אלו הושק מיזם חדש על ידי ארגונים רבים בירושלים הנאבקים על פניה הציבורית ועל כבודן של הבריות - נשים כגברים, 'קו חם' לנשים שנכפתה עליהם הפרדה במרחב הציבורי, מתוך ההכרה שהדרתן במסווה הלכתי - מסוכנת.

נלמד משירת מרים לתיקון עולם! נקפיד שלא יאלם קולן של נשים ושלא יעלימו אותן מהמרחב הציבורי, נמצא מקום לכל אדם ונשמיע על קול.

רגע לידתו של העם, כאשר מבין המצרים בקע ועלה, היה רגע של נס נפלא שעורר את כל העם ליראת ה' ולאמונה בו:

"וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת-הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת-ה' וַיֹּאמְרוּ בְּה' וּבְמֹשֶׁה עֲבָדוּ."

חז"ל לימדונו שהכול היו שותפים באותה ראייה ובהכרה הגדולה והשירה שנבעה ממנה:

"עולל מוטל על ברכי אמו ותניוק יונק משדי אמו, כיון שראו את השכינה - עולל הגביה צווארו ותניוק שמט דד מפיו ואמרו: 'זה אלי ואנוהו...' (בבלי סוטה ל, ע"ב) ועוד הגדילו הנשים לעשות והוסיפו שירה משל עצמן:

"וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֶחָת אֶהָרֹן אֶת-הַתֵּף בְּיָדָהּ וַתִּצְאָן כָּל-הַנְּשִׂיִם אַחֲרֶיהָ בְּתַפִּים וּבְמַחֲלֹת. וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם שִׁירוֹ לַה' כִּי-גָאֵה גָאֵה סוֹס וְרָכְבוֹ רָמָה בַּיָּם."

איש לא מחה בעדן מלשיר ולחולל, אדרבא, הכל הצטרפו אליהן, כפי שמפרש החיד"א בפירושו לתורה "נחל קדומים":

"ותקח מרים הנביאה. טרם אענה אפתח במאמר חז"ל "הנך יפה דודי אף נעים" - זו גילוי שכינה, "אף ערשנו רעננה" בשבח בנים ובנות.

ועוד יש לומר במאמר זה: באמרינן 'קול אשה ערווה' - דכי איכא אימתא דשכינתא ליכא הרהור (בכל מקום שיש יראת שכינה אין הרהור עבירה). והוא הדין נאמר כשיש גילוי שכינה בפרהסיא או איכא אימתא דשכינתא וליכא הרהורים ויכולים אנשים ונשים לשיר ואין לחוש!

"אף ערשנו רעננה" - זה המשכן, כמו שאמרו חז"ל: בשבח בנים ובנות - בזמן נשים) עם אנשים, דאיכא אימתא דשכינתא ויכולים לשורר בנים עם הבנות.

"ותען להם מרים" בלשון זכר, כלומר: דנשים כאנשים וליכא איסור הרהורים".

הרושם הגדול של קריעת ים סוף והשירה שבעקבותיו מתוארים במזמור סח בתהילים:

"כָּאוּ הַלְיִכוֹתֶיךָ אֶ-לְהִים הַלְיִכוֹת אֱלִי מְלִכִי בַקֶּדֶשׁ:

קְדָמוֹ שָׁרִים אַחַר נְגִינִים בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת תּוֹפְפוֹת:

בְּמִקְהֵלוֹת בְּרָכוֹ אֶ-לְהִים ה' מְמִקּוֹר יִשְׂרָאֵל."

עם שלם רואה את הליכות אלוקיו ומביע את אמונתו בשירה, בנגינה, בתיפוף של עלמות ובמקהלות המברכים. והכל מתברכים ממקור ישראל! כמה פשוט הוא המקום בו עומדים הכל לפני ה', ביראה ובשמחה

העלון "עת לדרוש" מופק על ידי צעירי נאמני תורה ועבודה

צעירי נאמני תורה ועבודה היא תנועה של צעירים ציונים דתיים השואפים לגשר בין החיים הדתיים לחיים המודרניים ולהתמודד עם הקונפליקטים העולים מכך. אנו מאמינים שנוכל לעצב את תפישתינו תוך הקשבה ודין עם בעלי דעות שונות.

ברצוננו להעלות בקרב הציבור הציוני דתי בפרט, ובציבור בכלל דיון בנושאים כגון: דת ומדינה, מעמד האישה, צדק חברתי ודומיהם - נושאים בוערים הצריכים לעמוד בראש סדר יומו של כל אדם השואף לחיות חיים דתיים בעולם המודרני.

אנו מקווים ליצור חיים דתיים משמעותיים וערכיים באמצעות דיון פתוח ופומבי על המתרחש בחברה בכלל ובציבור הדתי בפרט. אנו נשמיע את הקול הדתי המתחדש, קול המעורה בתרבות הישראלית העכשווית כמו גם בעולם הדתי לכל ענפיו ורבידיו.

נשמח לקבל תגובות והערות אנא כתבו לנו והגיבו:
email: etlidrosh@gmail.com

מערכת: רני חזון וייס, אסף שניאור, יותם ברום ומני אריאב.

העלון יוצא בסיוע קרן: poppers-prins stichting לתרומות ולפרסום, ניתן לפנות למשרדנו: 03-6072739 הפקה והפצה: פרסום הפצה בע"מ. טל. 03-9239111. 03-9239393.opn

אני באה אל העצים

מרים ברוך חלפי

הצטרות פונות אל מעלה אל מרחבי האור גומעות מאור שמים

שתיקת העצים גם היא שתיקת ה'ל הומה

את קיומה בתוך עצמה רוחשים העלים.

מתוך: כמהון.

בני עקיבא זה אנחנו!

"ישמע חכם ויוסף לקח!" - עלינו ללמוד מאירועי השבוע האחרון, שגורלנו נתון בידינו. אם נבחר להשמיע את קולנו, החל מההקשר החברתי המצומצם בו אנו חיים, וכלה במאמצים ציבוריים כגון אלו, נזכה לחיות בעולם דתי שלקחנו חלק בבנייתו ובעיצובו, ולא רק במציאות שנבנתה עבורנו והוכתבה לנו על ידי אחרים. אנו מחזקים את ידי צעירינו, וקוראים להם להמשיך ולהשפיע במגמות חיוביות בבני עקיבא ובציבור הדתי בכלל, ולקדש שם שמים ברבים. קדימה בני עקיבא!

אלון שלו, רכז "עת לעשות"-הדור הבא של נאמני תורה ועבודה.

בימים האחרונים קמו מאות צעירים ברחבי הארץ- מדריכים, חניכים ובוגרי בני עקיבא, והראו שבכוחם להשפיע. בעזרת כמה ארגונים שנתנו במה לנוער לומר את דברו, וביניהם פרויקט הנוער "עת לעשות" של נאמני תורה ועבודה, הועבר מסר חד משמעי- אנו לא מסכימים להפרדת הצעדה בעקבות שיירת ה"ה, ולפירוד משאר העם בכלל!. מחאתם של אלו יחד עם הצהרתם של חניכים רבים שבכוונתם להשתתף בצעדה המקורית (כאשר עם הטקס יתמודד כל אחד על פי מצפונו ההלכתי), בחולצות תנועה ודגלים, הביאה את בני עקיבא לחשיבה מחודשת אשר תוצאותיה ניכרות.

בן/בת 18-19?

עולם חדש של אתגרים ניצב בפני העולם הדתי- היחס לחילונים ולכלל ישראל, היחס למדינה, תרבות המערב...

משהו מתרחש פה, משהו גדול, משהו חשוב...

אל תהיו צופים מן הצד!

בימים אלו מתגבשת קבוצה של נוער וצעירים שרוצים להיות חלק אמיתי ממה שקורה בעולם הדתי.

בואו ונראה איך אנחנו יכולים להשפיע.

הלכה אישית

שבת פרשת ויקרא, ד'-ה' בניסן תש"ע 20.03.10

קרוב:

שבת סמינריונית של "עת לעשות":

לפרטים: 052-3819613 et.lasot@gmail.com

חפשו אותנו בפייסבוק-

"תורת חיים"-במקום להגיד את זה, בואו נחיה את זה

רחל קרן, מדרשת עין הנצי"ב, חברת הועד המנהל של "קולך"

עשו סייג לתורה / ד"ר אביעד הכהן

"אחד לאחד", לכל נסיבות שהן, ולראות בה מעין היתר הלכתי המצדיק, כביכול, סרבנות ומרידה במלכות.

השינוי הגדול במציאות מצריך עיון וליבון מחדש של רבות מ"הלכות מדינה". כך, למשל, הניסיון ללמוד על "עמדת ההלכה" בשאלת פדיון שבויים תמורת שחרור מאות מחבלים הוא בוודאי מבורך, אך אסור שייפך למשטח המרצה פופוליסטי לעמדות פוליטיות, לגיטימיות כשלעצמן, העוטפות עצמן במסווה הלכתי. ההלכה המפורסמת שלפיה "אין פודין את השבויים יותר מכדי דמיהם", נאמרה בזמנים אחרים, ובמציאות חיים שונה לחלוטין, ולא ברור כלל ועיקר (בלשון המעטה) שניתן להסיק ממנה מסקנה אופרטיבית באשר ליכולתה של מדינה לערוך עסקת שבויים שיש לה השלכות על ביטחונה ועל יחסי החוץ שלה.

כך גם בהלכות כשרות, אבלות וצניעות (שבהן יש מחמירים שהפכו את "קול באישה ערווה" לדגם משופר שלפיו "כל באישה ערווה"). אין צריך לדבר בשבח ההקפדה המדוקדקת בקיום המצוות, אך חובה להבחין בין גופי הלכות ועיקרי תורה לבין חומרות מפליגות שלא שיערום אבותינו.

"המקפיד", אמרו חכמים, "תבוא עליו ברכה", אך ראוי לו שיקפיד על עצמו ואל יתפוך חומרה שבחומרות לנורמה שכביכול מחייבת כל אדם מישראל. באמת אמרו: מי שאצלו "קלה כחמורה", אין לו "קלות" אלא "חומרות" בלבד.

קל וחומר כאשר המקפידים והמחמירים על ספק חשש דחשש דרבנו, רחוק שברחוקים, עוברים על איסורי הלבנת פני האחר, הוצאת שם רע וחילול השם, עבירות שלכולי עלמא הן איסורים מדאורייתא, ונמצא שכרם יוצא בהפסדם. כך, למשל, ההחמרה היתירה בדיני גיור וכפיית גט שהייתה בימינו לרעה חולה עלולה להביא לנישואי תערובת ולהרבות ממזרים בישראל.

קצרים של דברים: הגיעה העת "לעשות סייג לתורה". רצונך להביע עמדתך בשאלה מסוימת, חברתית, פוליטית וציבורית, עשה כן, אך אל לך לדבר "בשם התורה", להתחבא מאחורי ההלכה, ולשאת שם שמים לשווא, תוך חילול כבודה של תורה. ובלשון חכמים: "לא כל הרוצה ליטול את השם - יבוא ויטול".

ד"ר אביעד הכהן, דקאן מכללת "שערי משפט"

אומרים הלכה יש בעולם, מה זו הלכה? האומנם השתת איסור על נסיעה משותפת של נשים וגברים זה לצד זה באוטובוס היא "הלכה"? ואם כן, הכיצד זה שיש הרואים בה איסור חמור מדאורייתא, "ייהרג ובל יעבור", ואילו חכמי הלכה, ומן הגדולים שבהם, דוגמת רבי משה פינשטיין ז"ל, אינם רואים בה כל בעיה, ולכל היותר "מידת חסידות" או סרך חשש מדרבנן?

עולם ההלכה הוא עולם מופלא. כל החווה את התהליך העמוק שמלווה את פסיקת ההלכה או, למצער, טעם את טעמו מלבד, מבחוץ, יודע מהי טעמה של יצירתיות, אנושיות, רגישות. לא יפלא אפוא שבמשך מאות רבות של שנים, עומדת ההלכה במוקד ההווה היהודית, משפיעה על נושאי דגלה ומושפעת מהם, ובראת מחומריה - שלא אחת רוויים אורנים מועשר וחומרים נפיצים ודליקים, אהבות, קנאות, שנאות ומתחים - עולם שלם של חוכמה בינה ודעת, הנובע מתוך החיים ומצמיח מהם אילנות גדולים.

אכן, לא מעט פעמים יש המבקשים לנכס את עולם ההלכה לצרכיהם-שלהם, ולעשותה קרדום לחפור בו את קידום עמדותיהם, החברתיות, הפוליטיות והכלכליות. למותר לומר, שעמדות אלה הן לגיטימיות כשלעצמן, אך גיוס ההלכה לקידום מטעה ומחלל את שם ההלכה ונושא את שמה לשוא.

תופעה זו, של נשיאת שם ה' ושם ההלכה לשווא, בולטת במיוחד באותן "הלכות ציבור", שלא תמיד להלכה יש בהן עמדה ברורה, בוודאי לא עמדה אחידה. יש חכמי הלכה שסבורים ש"לא הכל הלכה". אך אפילו אם נאמר ש"לית מידי דלא רמיזי באורייתא", ושתורת ישראל רחוקה מלכלל את כל הסוגיות שעל סדר יומנו, ושאינה נושא שאינו "שפיט", הרי שהשימוש בשם ההלכה להבעת עמדות נחרצות בסוגיות פוליטיות מובהקות אינו רצוי ואינו ראוי. השימוש בהלכה בוודאי אינו יכול לשמש היתר לסרבנות פקודה בידי מי שלא תמיד שנה ולמד, או לפרסום מסמכים הנחזים להיות "פסקי הלכה", אך אין בהם אפילו מקור הלכתי אחד ובוודאי שלא דיון מעמיק וביסוס איתן לדעות הנשמעות בהם.

כך, למשל, נעשה שימוש נפוץ בדברי הרמב"ן בהשגותיו לספר המצוות, "שלא נעזבנה ביד האומות", כדי להצדיק סרבנות פקודה הכרוכה בפניו יישובים. אכן, רוב חכמי ההלכה שלאחר הרמב"ן, לרבות הרא"ה קוק, אפילו אינם מזכירים השגה זו ולמותר לומר, שאין לראות בה הוראה נורמטיבית שניתן לתרגמה,

ירושלים, עיר שחווה לה יחדיו!

ראיון עם הרב אריה שטרן מאת אסף שניאור

לקראת הבחירות לרבנות הראשית בירושלים, נפגשתי עם הרב אריה שטרן - ראש מכון הלכה ברורה ומועמדה של הציונות הדתית.

ראשית, אשמח לשמוע מה עמדתך בנוגע לצורך ברב ראשי? האם לא מדובר בתפקיד שהמשמש בו הוא לכל היותר פקיד האחראי על צרכי הדת או בתפקיד ייצוגי חסר משמעות?

השאלה היא מה תפקידו של רב בכלל, שהרי אין זה תפקיד מוגדר, ובעיקרו הוא מבוסס על אישיות האדם המשמש בו, כך שכל רב מעניק תוכן אישי המשתנה מאדם לאדם. לרב העיר תפקידים כלליים ובראשם איחוד הרבנים השונים המכהנים בעיר והדאגה לקיום הצרכים הדתיים, ביניהם: מערך הכשרות, סידור מקוואות, עירוב בתי כנסיות וכדו'. בנוסף, מקומו של הרב הוא כחלק מהנהגת הציבור. רב שיצליח לעשות זאת, יוכל ליצור פה דבר מיוחד.

הבעיה העיקרית בתקופתנו, איתה עלינו להתמודד בעיני, היא הנתק הגדול הקיים בין הציבור הדתי לאומי לבין הציבור החרדי. כיום, לא קיימות מסגרות משותפות אפילו כאשר מדובר בלימוד תורה. אני מאמין שיש בכוחי ליצור מסגרת כזו שיהיה בה דיבור משותף גם כאשר מדובר במישור ההלכתי. אני מאמין בתורה אחת ודווקא משום שאני מגיע מעולם התורה ועסקתי במשך שנים בדברי תורה אני רוצה ליצור קשר עם כל המגזרים.

מה היתרון ברב עיר ציוני דתי על פני כזה חרדי?

בעיני, רב ציוני דתי הוא אדם המעורה בציבור, שותף מלא לחיים שלו ושחווה איתו הן את הרגעים הקשים והן את הרגעים הנעימים. מטעמים אלו שיקולים ציבוריים הופכים להיות אצלו חלק משיקולי הפסיקה. בעיני רב צריך להרגיש שהבעיות הציבוריות הן הבעיות שלו מתוך השתתפות עם הציבור. הדרך הקלה היא לומר שהכול אסור ורב שחי מחוץ למערכת החברתית - קהילתית, לעולם הפסיקה שלו תהיה חסרה.

בשנים האחרונות ישנה הגירה שלילית של

חילונים מהעיר. הסיבות לכך מגוונות אולם ניתן לומר שאחת המרכזיות שבהן היא השינוי במרחב הציבורי של העיר. כדי שנוכל לחיות פה בשותפות על כל אחד מהמגזרים לשלם מחיר כלשהו. אחת הדרישות של הציבור החילוני היא שיהיה ניתן לחלל שבת במרחב הציבורי. האם זהו מחיר שאתה מוכן לשלם בעד השותפות הזו?

אני מיצר על כל חילול שבת בין בירושלים ובין בשאר המקומות בארץ, אך בעיני השאלה היא כללית ונוגעת באופייה של מדינת ישראל. ישנה מגמה בציבור הציוני דתי להתבדל במקומות המגורים. אני איני אוהב מגמה זו ומעולם לא הייתי שותף לה. לתפיסתי, מי שחרד לאופייה של מדינת ישראל בכלל ושל ירושלים בפרט צריך לעודד את המגורים המשותפים אשר יש בהם תועלת לשני הצדדים. המפגש מביא להיכרות עם שני העולמות: שבת, חגים ויצירת קשרים אישיים ולא רק עסקיים, דבר היוצר איחוד. יש לנו ציפיות מהציבור הלא דתי שישלם עם זה שאין תחבורה ציבורית או מקומות בילוי פתוחים בשבת. זו דרישה שיש לה הצדקה אם אנו מבינים את המשמעות של חיים משותפים, בהם כל צד משלם מחיר: הדתיים מחד נחשפים לחילול שבת ולנורמות חיים שהם אינם רגילים להן ומאידך החילונים מוותרים על תחבורה ציבורית ומקומות בילוי פתוחים בשבת.

יש לנו יעדים לאומיים שקשורים לעם ישראל אני רואה ערך לקיום מדינה יהודית וציבור יהודי בארץ ישראל כנושא מרכזי שצריך להיות אחד מאבני היסוד של חיינו פה בארץ. אנשים אחים אנו ונכשמשמים זאת בחיי היום יום, תהיה הבנה גדולה יותר בצורך לשמור על הציבון היהודי.

מה לדעתך ניתן לעשות בירושלים כדי ליצור חיים משותפים?

החזון שלי הוא להקים מסגרות משותפות שונות לדתיים וחילוניים, לא בהכרח דתיות כי אם מסגרות שיהוו מקום למפגש חברתי לאחר שעות התפילה ליד בתי הכנסת.

רעיון מסוג זה בעיני יכול להביא לאחדות גדולה!

מנהיגות חינוכית דתית

פרוייקט "עוברים לעשייתה" יוצא לדרך!

איש/ת חזון שעובד/ת בחינוך הדתי?
אם אתם אנשי חזון והגשמה, אתם מוזמנים להציג פרויקט חינוכי בשלבי ביצוע ויישום.

לפרטים נוספים:
manhig.mechanech@gmail.com

"נאמני תורה ועבודה", "קולך", "ב' בחשוון" ומרכז הרצון.

מלגה למתאימים

'התו הירוק' עלוני שבת סביבתיים...

ט"ו בשבט - חגו של הטבע הוא נקודת זמן טובה כדי לעצור לרגע ולחשוב בו על הסביבה. אנו שמחים לבשר כי הצטרפנו לרשת עלוני שבת הניתנים למחזור. ככזה, התחייבנו לא להכיל בעלון פסוקים שלמים או אחד משמותיו של ה' אותם לא ניתן למחוק. על כן, על פי פסיקתו של הרב יעקב אריאל, ניתן למחוראת העלון, נשמח אם תישלו חלק במאמצים הגלובליים למען עתיד כדור הארץ ותעבירו דף זה למחזור נייר.

[באדיבות ארגון "ירוק עכשיו"]

"בתוך קהל ועדה"
קהילה וקהילתיות - עבר, הווה, עתיד

מתוך הגיליון החדש:

- **"כאן גרים בכיף" (חוץ מני שלא)** ד"ר אביעד הכהן
- **מסה על אפסות היחיד ועל משגבותו** הרב יאיר דרייפוס
- **אובדן קהילות המוצא והחיפוש אחריהן** אבנר בהר
- **מהשגבות בדרך לרבות קהילתיות** מישאל ציון
- **ראיון עם מלכה פיטורקטבסקי** חגית ברטוב ורבקה רחנר
- **על מקיף של הגרעין התורני** ד"ר יואי עופרן

להזמנת גיליון חינוך בטל': 03-6072739 או במייל: deot.ta@gmail.com
אתר האינטרנט של דעות: http://toravoda.org.il/he/deot

דעות

גיליון 45

חבצני: מחיר מני 150 (חמישה גיליונות) ש"ח
מחיר לצעירים: 60 ש"ח